

אקדמיה מקוונת באוניברסיטה העברית - התנסות ראשונית

אורנה קופרמן^א, האוניברסיטה העברית

המאמר מתאר מקצת מהתובנות שהתקבלו באוניברסיטה העברית בנושא ההוראה המקוונת בעקבות התנסות בשנה האחרונה.

אורנה קופרמן

היו צריכות להתמודד רק עם תפעול הטלוויזיה וכיוון האנטנה. גם למשרד החינוך היתה סיבה להיות מרוצה: שידוריה החוזרים של הסדרה Here we are, לדוגמה, שירתו את תלמידי כיתות ו בישראל במשך למעלה מ-15 שנה.

ויכוח ציבורי על האינטרנט לא קיים, וגם אם יש למישהו סיבות טובות להתנגד למדיום המאיים, אף אחד לא צריך ולא הולך להצדיק את קיומו באמצעות ההוראה המקוונת שהוא מאפשר. ועדיין, גל ההוראה המקוונת שתקף את עולם ההשכלה הגבוהה לא נולד כתוצאה מחשיבת עומק או סיעור מוחות על "פני האקדמיה לאן". גל ההוראה המקוונת הפך לצונאמי משום שהוא מציע פתרון שנראה סביר למשבר כלכלי בהשכלה הגבוהה בכל העולם, ומשום שהוא נושא עימו תחרות גלובאלית על כסף ומוניטין שאף אוניברסיטה מובילה לא יכולה להרשות לעצמה לוותר על ההשתתפות בה. גם אנחנו לא ויתרנו, ואנחנו עושים כמיטב יכולתנו לא רק להיות שותפים לגל הזה ולעיצובו, אלא גם לבחון אותו בעין ביקורתית.

האוניברסיטה העברית הינה האוניברסיטה הראשונה בישראל, ומהראשונות בעולם, שהצטרפו למיזם ההוראה המקוונת קורסרה. בנוסף לכך, אנו מפעילים, מזה כמה שנים, קורסים מקוונים בין-לאומיים להוראת שפות, והתחלנו השנה בניסוי שבו משולבת הוראה מקוונת בקורסים לתואר ראשון. גם אחרי הניסיון שצברנו, ואולי דווקא בעקבותיו, ברור לנו שיעברו עוד בימים רבים ברשת עד שנדע מה תעשה ההוראה המקוונת להשכלה הגבוהה ולמוסד

בשנות ה-60 ניטש בארץ ויכוח ציבורי על הפעלת שידורי טלוויזיה בישראל. כדי להתגבר על ההתנגדות למדיום המאיים, הושקו תחילה שידורי הטלוויזיה הלימודית. כוכבי התכניות היו מורים שעברו הכשרה מיוחדת לעמידה מול מצלמה. שיעורי המתמטיקה והאנגלית לילדי ישראל הכשירו את הקרקע להקמת הטלוויזיה הישראלית, וכך זכינו בכל יום מחלה בבית לפגוש את דני מחשבון פשוט ולשיר את Susie surprise. בבתי ספר רבים הותקנו טלוויזיות בכיתות וכולם היו מרוצים - התלמידים, שבמקום "ללמוד באמת" צפו יחד בנפלאותיה של מיס קפלן בחנות הכולבו של מר גולן, והמורות (כבר אז כמעט שלא היו מורים גברים), שבמקום להתמודד עם הכיתה

Synapses, Neurons and Brains: The Hebrew University of Jerusalem [Coursera]

^א פרופ' אורנה קופרמן, סגנית הרקטור וחברת סגל בביה"ס להנדסה ומדעי המחשב, orna@cs.huji.ac.il

* לבקשת כותבת המאמר, מאמר זה עבר עריכת לשון קלה ביותר.

Dino 101: Dinosaur Paleobiology; University of Alberta [Coursera]

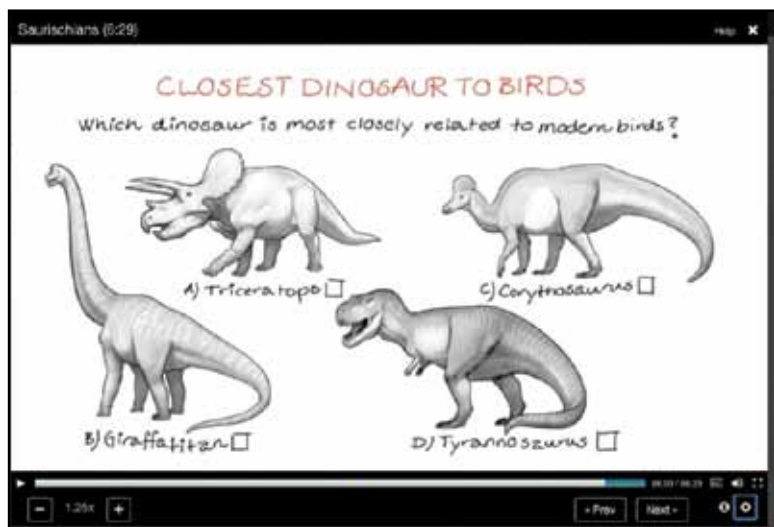
האוניברסיטאות, ולנו בתוכן. אנחנו כן יודעים יותר ממה שידענו כשהעסק היה בחיתוליו, ואני חושבת שסיכום הביניים שלנו מפתיע לטובה. מסקנה משמחת ראשונה היא שהוראה מקוונת הינה דבר מלהיב! חלוצי ההוראה המקוונת העלו על נס את הנגשת ההשכלה הגבוהה ואת תהליך הגלובליזציה שהיא מאיצה. הגישה ההתחלתית שלי לעניין הזה הייתה חשדנית. זה לא שחשבתי שהתמונות של צעירים אפריקאים יושבים מול מחשב הן מפוברקות, אבל בהחלט חשבתי שהן שם בעיקר למטרות של יחסי ציבור. החשדנות הפכה להתלהבות במהלך הקורס הראשון שהצענו, ואם צריך להצביע על רגע מכוון אחד, זה היה כשראיתי את המפה. הקורס הראשון שהציעה

של ד"ר יובל נח הררי. תארו לעצמכם: 80,000 סטודנטים מרחבי העולם כולו לומדים יחד על תהליכים שהשפיעו על כולנו, כשכל אחד סוחב ומביא איתו את ההיסטוריה של ארצו ואת החינוך והמסורת שגדל עליהם. אז נכון, יובל לא רואה את העיניים שלהם, ואם מתחשק להם להגיב הם יכולים לעשות זאת רק בפורום הדיונים המקוון, אבל הם בהחלט עושים זאת. התוצר המתקבל מלהיב ביותר, ערך מוסף ומשובח לקורס, שלא צפינו מראש את עצמתו, ומענין לחוות אותו.

עוד לימד אותנו העיסוק בנושא שהבהלה שבה התקבלה הוראה מקוונת בעולם האקדמיה מפנה את מקומה לקבלת החלטות שקולה. לצד מאמרים מרובי רגש בעד ונגד הוראה מקוונת, שאפיינו את השנה הראשונה של הצונאמי, רואים כעת יותר ויותר מאמרים על ההיבטים הפדגוגיים של הוראה כזו או אחרת, ועל הצורך בשיטות הוראה מגוונות. יתרה מכך, הדיון האינטנסיבי בהוראה מקוונת מפרה דיונים אחרים על האתגרים הרבים שניצבים בפני האקדמיה בארץ ובעולם ושנוה היה להזניח לפני שנפלו עלינו הקורסים המקוונים.

מסתבר שקהילת האקדמיה בעולם מודעת לאחריות שמוטלת על כתפיה, מודעת לחשיבותן של אוניברסיטאות כמקום מפגש אינטלקטואלי וכחממה לצמיחה של הרבה דברים חיוביים, ולא תוותר כל כך מהר על מסורות הוראה שפותחו לאורך שנים. עם זאת, ברור לכולם שאנחנו חיים בעולם משתנה ושגם ללא הוראה מקוונת אין הרבה תקווה לאלה מאיתנו שרוצים שהילדים שלהם ילמדו כמו שהם למדו פעם. ציבור הסטודנטים כיום שונה ומותאם ללמידה מקוונת, האמצעים הדיגיטליים העומדים בפני האוניברסיטה הולכים ומשתכללים, ושימוש נכון באמצעים האלה יכול להועיל באופן משמעותי להפצתם, להנחלתם וגם לחקירתם של ערכי הדעת והאמת. והרי לשם כך נוצרו האוניברסיטאות. נותר רק להמשיך לברר בזהירות שימוש נכון מהו, ואנחנו עובדים על כך.

האוניברסיטה העברית במסגרת קורסרה היה קורס במדעי המוח של פרופ' עידן שגב. לקורס נרשמו למעלה מ-50,000 סטודנטים. ביקשנו מהסטודנטים לנעוץ סיכה על מיקומם במפת עולם וירטואלית באתר הקורס. אין מה להגיד, לראות איך כל העולם נצבע תוך שעות באלפי סיכות כחולות בהחלט עושה משהו. תושבי אירן, ערב הסעודית, לבנון, עשרות מדינות מקרוב ומרחוק – כולם פתאום סטודנטים שלנו, צופים בעידן, פותרים את תרגילי הבית, מחליפים דעות וידיעות בפורומי הדיון, מנפנים לשלום, נפגשים לקבוצות לימוד בארצותיהם, ולא מהססים לכתוב לנו ששינו את דעתם על ישראל בעקבות הקורס. ההטרונגויות של הסטודנטים לא הסתכמה בגיאוגרפיה. לקורס נרשמו בני נוער שהתעניינו בנושא, סטודנטים לתארים שונים ומתחומי דעת שונים, חוקרים ואנשי מקצוע. הם אמנם לא ישבו בכיתה אחת, אבל הם בהחלט חוו למידה משותפת דרך פורומי הדיון התוססים. את ההטרונגויות המבורכת אנחנו מרגישים ביתר שאת בקורס השני שלנו, קיצור תולדות האנושות

Dino 101: Dinosaur Paleobiology; University of Alberta [Coursera]